

“Quan parles d' **amor**, ja parles de **política**”

El cantautor Lluís Llach (Verges, Baix Empordà, 1948) presenta 'Jocs', un nou disc que inclou set cançons. Algunes dedicades als amics, a l'amor en la vellesa, i amb algun estirabot com "Neofatxes globals". Tanca "Ara mateix", una revisió del clàssic de Miquel Martí i Pol, carregada de força. I és que 'Jocs' arriba en un moment ben especial en la vida de Llach.

No es fa gaire estrany que ens rebi menjant un gelat de xocolata per agafar forces, perquè aquesta tardor acaba amb la sensació que Lluís Llach és omnipresent. Ha dut el seu nou disc, *Jocs*, al Liceu; ha estrenat una biografia escrita per Ignasi Riera en què, diu, no es reconeix; ha passat per Alcoi per inaugurar el Centre Cultural Ovidi Montllor; el 29 de desembre serà al Palau Sant Jordi amb el tenor Josep Carreras, en el marc del Festival del mil·lenni, i enmig ha començat la gira de *Jocs*... Tampoc és rar que vagi guarnit amb una de les seves gorretes. Confessa que li serveixen per amagar la calvície i que el disseny és exclusiu. Reconeix que li les fa una admiradora d'Estrasburg i que ja en té més de dues-centes. De primer, Llach fa com si no volgués parlar de segons quines qüestions. Aparca el gelat i despatxa "comencem, va". Després, somriu sorneguer i respon a tot... Potser perquè, fidel a ell mateix, no se'n sap estar.

—En un principi el disc s'havia de titular *Jocs i ombres*. Per què?

—Perquè hi ha moments de molta vitalitat, com "Un no sé que", "Neofatxes globals" o el joc de revisar l'"Ara mateix", tal com li vaig prometre fa quinze anys a en Miquel Martí i Pol, i a la vegada sóc en un moment en què em veig com una fulla que va caient acompanyat d'altres fulles i tinc amics que van marxant. Això m'ha provocat sentiments molt forts que m'han dut a compondre.

—Es podria haver titulat *Amics*...

—Va més enllà, però. Per exemple, la cançó dedicada a Fabià Puigserver no parla d'ell. La que és dedicada al meu pare parla d'ell, però en realitat in-

tenta reivindicar el dret de la gent gran a estimar-se. L'única que és una dedicatòria explícita, amb referències viscudes, és la de l'Eudald Solà, "Ens veiem a Folegandros". De fet, l'amistat és una descoberta que ja tenia feta, però a la qual m'he pogut dedicar poc. I tinc remordiments. He pogut tenir-ne molt poca cura, dels hàbits aquests del telèfon, d'anar a sopar... Sóc fora de casa des dels nou anys, als setze vaig a Barcelona, als divuit començ a cantar, als dinou em va bé. Això és fantàstic i és terrible. Els meus amics i la meua família han estat sempre en una mena d'*stand by*. Alguns m'ho han acceptat, i d'altres no. Visc molt intensament quan puc. Durant uns anys, per exemple amb el meu germà, hem navegat plegats quinze dies per buscar la relació que no tens la resta de l'any. Amb l'Eudald mateix, les vegades que m'han convidat a sopar amb la seva dona i els he dit que no. Tens el sentiment que no has pogut regar les plantes. Per això els que tens els valors tant.

—La presentació de *Jocs* al Liceu és per ell, que sovint el convidava a la seva llotja?

—Agraeixo la pregunta perquè quan ho vaig dir, algú va somriure. No he anat a cantar al Liceu només per aquest motiu, però quan hi vaig pensar, sabia que era el millor lloc per estrenar-hi la seva cançó, perquè ell m'hi arrossegava moltes vegades. La raó principal, però, és la intenció de descentralitzar els concerts a Barcelona. El Liceu era la presentació d'un recital, mudant-lo, amb pretensió d'anar a barris. Vam pensar de fer-ho al Tívoli, que ja hi he estat; a l'Auditori, massa car...

“L’Ovidi és una personalitat cabdal en la Cançó dels Països Catalans. Trobo molt bé que li facin un teatre i homenatges, però recordant que va morir en l’oblit més absolut”

—On, en altres ocasions, ha renunciat d’anar...

—És que ja hi vaig entrar amb mal peu, perquè hi van convidar tothom menys a mi. Per anar-hi pel meu compte vaig trobar que el preu era escandalós, per un teatre subvencionat. Teníem l’opció d’arruïnar-nos o posar preus astronòmics. Això no correspon gens a la funció que ha de tenir la sala. A mi, m’indigna que sigui més barat anar a un teatre del senyor Balanyà que no a l’Auditori. Val a dir també que l’*staff* del senyor Balanyà és molt amable, eficient i molt correcte, i a l’Auditori semblava que ens fessin un favor, i pel tipus de música que fem és fred i l’audició és difícil. És com el Palau de la Música, també difícil de sonoritzar. Són teatres que quan hi poses watts i passes un límit de decibels no hi ha bona acústica. A vegades cal fer espectacles que ho necessiten, perquè la gent si no et diu que se sent lluny. Ara, ja sortirà alguna cosa d’això... N’estic fart! Seguim, va.

—Com es diu en la biografia de l’Ignasi Riera, Lluís Llach és l’etern dissident?

—Si ho sóc, me n’enorgulleixo, però no hi ha una voluntat de ser-ho. Sóc un mitjà de comunicació, i si puc fer una funció de crítica, la faig. Ho feia

quan era difícil, i si ho puc fer ara que hi ha “democràcia”, ho faig. A alguns els molesta perquè diuen que me n’aprofito, altres perquè es veuen escarnits o denunciats. Això m’aporta antipaties, però també la complicitat de molta gent. I encara és més, sovint m’equivoco i no utilitzo els termes adequats.

—La imatge del cantautor contestatari ha fet més mal que bé a la Cançó?

—És indecent distingir entre contestatari o no, en el sentit de compromès o no. Pensar, per exemple, que Julio Iglesias no és un cantant compromès em sembla de gent poc intel·ligent. Quan parles d’amor, ja parles de política. La família mateix és el pilar fonamental de la política, no?

—Hi ha cantautors joves que diuen, però, que no estan compromesos...

—Quan diuen això, algú els hauria d’advertir que agafen el compromís més gran de la seva vida, el de desinhibir-se d’un compromís que té un ser humà que viu en un col·lectiu. Si aquest cantautor pensa que pujar a l’escenari i dir “Hola nena, que maca que ets...” no és un compromís polític és que és estúpid.

—Fa poc més d’una setmana va inaugurar-se el Casal Jaume I – Centre Ovidi Montllor a Alcoi, on va presentar-hi *Jocs*. Troba que a l’Ovidi, ara tot d’una, li surten admiradors de sota les pedres?

—L’Ovidi és una personalitat cabdal en la Cançó dels Països Catalans. Trobo molt bé que li facin un teatre i homenatges, però recordant que va morir en l’oblit més absolut. I si no fos perquè era actor i molt versàtil, hagués passat gana. És cert també que la mateixa gent que no el programava mai després li ha dedicat sales. És terrible, però és així. És com aquella frase, “sembla que les nostres institucions ens prefereixin morts que vius”. N’hi ha molts que estan inactius, com en Quico Pi de la Serra o, fins fa poc, en Joan Isaac, que han deixat d’actuar per dignitat.

—Només passa a casa nostra, això?

—A l’estat francès fa anys que actuo en teatres que es diuen Leo Ferrer i crec que a Espanya tampoc passa. Som una cultura petita amb un mer-

“Jo no sóc nacionalista de pàtria i bandera. Em preocupa molt més el progrés i que la gent tingui les seves possibilitats de realització cultural”

cat amb quotes que gairebé no s’apropen a les de supervivència, i la competitivitat i la gelosia arriben a extrems ferotges. Tenim també un poder que, a vegades, en comptes d’ajudar sembla que ho provoqui. Viure de la cançó en català només ho fem quatre i sembla que ens ho haguem de fer perdonar.

—Parla d’una mala política cultural...

—Només cal fixar-se en el cinema. El país de l’estat espanyol amb més avantguarda, més estructura, més estudis en funcionament, doblatge, un planter d’actors fantàstic, no en té. Això, perquè no hi ha hagut política cultural, per no dir que hi ha estat contrària. Dir això encara és respectuós. És un problema de mediocritat. Hi hagut molt poca gent que des dels llocs de poder cultural hagin entès el que estava passant. Ara fan un institut de projecció exterior. Molt bé, doncs la música moderna és la infanteria d’aquesta projecció. És allò que tots els països envien arreu com a avantguarda de la resta de colonitzacions, per guanyar presència i prestigi. Aquí ni els passa pel cap. Quan fa anys vam tancar-nos a la Conselleria de Cultura, el conseller, de qui no recordo el nom, i l’aleshores director general, Xavier Bru de Sala, gairebé ens insultaren. Quan vam dir-los que a TV3

era més fàcil escoltar la música d'algú que feia el primer disc al marge esquerre de Liverpool que no algú d'aquí, van dir-nos que el tarannà del nostre poble no tenia res a veure amb el rock. I ens vam quedar tancats i ens vam posar a dormir a veure si tot allò passava. Després d'uns mesos, veient l'èxit que tenia el rock, la Generalitat va patrocinar un macroconcert i va intentar fer el seu acte. Recordo també que a mi el Ministeri de Cultura em va patrocinar una anada a l'Olympia de París. Això, després que el responsable de la Generalitat em digués que si hi volia anar que m'ho pagués.

— Si canvia el color polític, això millorarà?

— No ho sé. Amb l'Ajuntament de Barcelona hi he tingut alguna experiència curiosa. No sé ara amb en Ferran Mascarell de regidor de Cultura, però havien estat provincians. Ja ho veurem.

— Troba que des del Govern català només s'apel·la als símbols d'identitat per amagar aspectes de fons més importants?

— És la coherència del nacionalisme de dreta, que utilitza la qüestió simbòlica perquè per la social no hi té interès. El nacionalisme no és només el sentiment. A mi els d'esquerra em fan gràcia quan diuen que el nacionalisme és sentiment. I ser d'esquerra també, no fotem! Aquest que plantejes és un dels problemes que ha tingut el nostre nacionalisme. I és que la gent ha acabat pensant que tot és només qüestió de símbols i, de fet, és de servei al ciutadà. Els nacionalistes volen països lliures perquè els que hi viuen ho facin lliurement. D'altra banda, com que els problemes ens han començat després que algú ens hagi pres la bandera, tan aviat com passa això ja comença el merder. Després hi ha qui diu que són ximpleries i ens hem de dedicar a fer el país fort, culturalment potent..., i tenen raó, però si mentre fem el progrés oblidem els símbols identitaris potser quan tinguem tota la resta ens preguntarem a servei de què ho posem. Ens movem en aquesta mena de doble corrent. Jo no sóc nacionalista de pàtria i bandera. Estic

"Amb la conformació d'Europa la realitat dels Països Catalans es converteix en una realitat socioeconòmica de futur. I, a més, per a les classes socials que no hi són gaire favorables."

molt més preocupat pel progrés i perquè la gent tingui les seves possibilitats de realització cultural. Quan em diuen si sóc independentista, responc que molt relativament. Ho sóc perquè hi ha l'Aznar i perquè Espanya no ens entén. Si mai es convertís en un projecte de comunitats que s'autodeterminessin per viure part de la història que els convingués plegats, Espanya ja m'aniria bé. Però, quan em posen la bandera...

— En aquest sentit, la cançó "Neofatxes globals" és molt eloqüent. Troba que paguem el preu d'una transició mal feta?

— Segur. És que no hi ha hagut ruptura. Els que vam viure la transició sabem que era molt difícil fer-la, perquè el feixisme estava disposat a agafar el fusell cada dia. Es paga tant tot allò que encara tenim el problema basc. Tot això quedarà molt mal expressat i caldria explicar-ho millor..., però a l'estat espanyol, per entendre's, caldria parlar un llenguatge comú, que no existeix. No hi ha ni un sol nen de Badajoz o Salamanca que sàpiga que a nosaltres ens van envair començant per Almansa i arribant després a Barcelona l'11 de setembre amb declaració de guerra, i que van prohibir-nos la llengua i ens van canviar les institucions. Per això quan es

parli amb ells d'aquí a vint anys, seguiran pensant que només volem ser per fer-los la punyeta.

— Vostè defensa amb optimisme el futur dels Països Catalans...

— Considero que durant molts anys ha estat només un projecte cultural, d'identitat i polític, però crec que amb la conformació d'Europa la realitat dels Països Catalans s'està convertint en una realitat socioeconòmica de futur. I, a més, per les classes socials que no hi són gaire favorables. Part del País Valencià ja s'ho planteja, això. La burgesia valenciana ho nota. La política de comunicacions del Partit Popular, Madrid-València, ho fa evident. I no ho fan bé perquè un dels factors que caracteritza València és el seu potencial exportador. A la llarga es veurà la necessitat de mirar cap al nord. El PP espanyol i el valencià intenten desequilibrar aquesta evidència i no durarà gaire temps més que tota la burgesia valenciana se n'adoni. Això vol dir que si sabem treballar bé... Ara tenim un corrent socioeconòmic a favor, que mai havíem tingut. Sempre dic que en els propers deu o quinze anys veurem miracles. Cal treballar amb molta intel·ligència.

Joan Esculies